

# Uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin i Sörmland 2023

Tillsammans för det hållbara Sörmland



Region Sörmland

HRU Region Sörmland | Repslagaregatan 19, 611 88 Nyköping



REGION  
SÖRMLAND

# Innehållsförteckning

<b>Uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin i Sörmland 2023</b>	<b>2</b>
Sammanfattning	2
1.1 Inledning	4
1.1.1 Detta presenteras i årets uppföljningsrapport	5
1.1.2 Viktiga utgångspunkter	6
1.2 Utveckling och skapat värde under 2023	8
1.2.1 Vad är egentligen ett resultat?	8
1.2.2 Den regionala utvecklingsstrategins ram, mål och medel	9
1.2.3 Jämlika livsvillkor och god hälsa för alla, med särskilt fokus på barn och unga	12
1.2.4 Livslångt lärande för tryggad kompetensförsörjning	15
1.2.5 En hållbar fysisk och digital tillgänglighet och mobilitet	18
1.2.6 Ett växande och dynamiskt näringsliv som bidrar till hållbar omställning	21
1.2.7 Goda boende- och livsmiljöer som ger jämlika möjligheter till arbete, välbefinnande och välfärd	25
1.3 Omvärld	28
1.4 Förflyttning i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin på regional nivå	29
1.4.1 Förankring i länet	29
1.4.2 Regionala utvecklingsmedel	31
1.5 Samlade bedömningar	32
1.6 Referenser	35

# Uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin i Sörmland 2023

## Sammanfattning

Syftet med den här rapporten är att belysa utvecklingen i länet samt delar av det arbete som sker för att nå målet samt för att möta de utmaningar som den regionala utvecklingsstrategin (RUS) belyser. Rapportens syfte är att öka lärandet och lägga därmed stor vikt vid att beskriva vilka lärdomar som kan dras och hur dessa kan användas framåt för att bidra till ett effektivt genomförande av den regionala utvecklingspolitiken.

---

Lärande i form av bland annat analys, uppföljning, utvärdering och forskning ska bidra till ett utvecklat och effektivt genomförande av den regionala utvecklingspolitiken

Regeringen (2021)

---

Det regionala utvecklingsarbetet utförs av flera aktörer och den här rapporten belyser enbart de delar av arbetet där verksamhetsområdet Hållbar regional utveckling i Region Sörmland är involverat. Därför bör bedömningarna i rapporten framför allt ses som förslag på vilka steg Region Sörmland, som regionalt utvecklingsansvarig aktör, bör ta framåt.

Sörmlands utveckling till ett hållbart samhälle kan ses som att de består av både utmaningar och av framgångsrika resultat. I vissa avseenden, exempelvis att för utsläppsintensitet går det att se en långsam positiv riktning. I andra avseenden, som exempelvis vid nettoinflytt till länet, går det att se trendbrott som det ännu inte riktigt går att säga vilken påverkan de har i regionen på lång sikt. I ytterligare andra avseenden finns det skäl att oroas över utvecklingen över tid. Det går exempelvis att se en minskad tillit bland unga och en stigande otrygghet bland de unga i det egna bostadsområdet kvälls- och natttid.

Det regionala utvecklingsarbetet har varit brett och riktat till flera olika utmaningsområden inom alla de prioriterade inriktningarna. Det är svårt att bedöma resultat av det arbete som ofta handlar om att stärka samverkan. Ett antal tydliga förflyttningar hos länets aktörer kan dock beskrivas. Det handlar bland annat om att näringslivet bedöms ta en tydligare roll för att bidra till kompetensförsörjning och om en utformad struktur för samverkan med civilsamhället. Steg för ökad tvärssektoriell samverkan bedöms ha tagits inom attraktiva miljöer och om barns uppväxtvillkor.

Nedan insikter, tillsammans med befintliga styrdokument och handlingsplaner, ska bidra till att mer effektivt genomföra arbetet inom den regionala utvecklingsstrategin i Sörmland under de nästkommande åren. Insikter och förslag i denna rapport kommer fortsättningsvis att benämnas som RUS-uppföljningen.

- RUS-uppföljningen pekar ut tre utvecklingsområden i länet för samordning av det regionala utvecklingsarbetet. Det handlar dels om behov av gemensamt lärande, dels om förbättrade arbetsmetoder för att mäta förflyttning samt om en förbättrad mobilisering av de olika aktörerna för att kunna söka utlysta pengar från exempelvis regionalfonderna.
- RUS-uppföljningen visar även att flera utmaningar i Sörmland kan dra nytta av ett fortsatt tvärssektoriellt arbete, där utmaningarna kan ses i ett system. Det handlar exempelvis om barns uppväxtvillkor, skolresultat samt om otrygghet och transporteffektivitet.
- RUS-uppföljningen ser även att samverkan och samsyn med olika aktörer är avgörande för möjligheterna att kunna nå de uppsatta målen, men att vilka aktörer som behöver samverka kan variera mellan samhällsutmaningarna. Näringsliv, akademi och närliggande regioner är exempel på aktörer som är viktiga att arbeta tillsammans med. Den samverkan som finns med civilsamhället bör användas för att exempelvis utveckla arbetet med inkluderande kompetensförsörjning och hållbart resande.
- Den globala förändringstakten gör det än mer viktigt att samverka för att kunna hitta lösningar för att kunna uppnå en positiv förändring tillsammans inom de olika områdena. Detta kan både innefatta en ny lagstiftning inom hållbarhetsrapportering i företagen som kräver ett utökat arbete med omställningsarbete för mindre företag. Men, även för fortsatt fokus på

samhällets behov av elektrifiering såsom eleffektbristen och överföringskapacitetsbristen.

- RUS-uppföljningen pekar dessutom på områden som kan behöva stärkas ur hållbarhetssynpunkt för att Sörmland ska ha chans att nå målen i enlighet med Agenda 2030. Den regionala utvecklingsstrategin behöver tydligare redogöra för hur en utveckling kan ske inom ekologins ramar. Dessutom behöver jämställdhetsstrategin för länet användas som en hävstång inom flera områden.

## 1.1 Inledning

Under de senaste åren har krisartade globala händelser tagit plats. Under 2020 kom pandemin och när den klingade av blev det både krig i Europa och en hög inflation världen över. Det säkerhetspolitiska läget är, enligt regeringen, det mest allvarliga i modern tid med kriget i Ukraina, terrorhandlingar, terrorhot och en växande kriminalitet som har en negativ påverkan på välfärdssektorn. Dessutom är osäkerheten stor när det gäller bland annat elförsörjning, infrastruktur och digitala system samt kollektivtrafik och andra viktiga samhällsfunktioner som brister i kapacitet.

Region Sörmland är regionalt utvecklingsansvarig aktör i Sörmland och i den rollen driver och samordnar Region Sörmland flera nyckelområden som bidrar till att säkra och stärka samhällets motståndskraft, som exempelvis transportinfrastrukturplanering, bredband, kompetensförsörjning, digitalisering och hälsofrämjande arbete. Kriser tenderar dock att skifta fokus från långsiktigt främjande och förebyggande arbete till problemlösning i nuet. Men om kriser är det nya normala, hur ser vi till att hålla fokus och våga satsa långsiktigt?

---

I Sörmland tar vi sikte på målet om ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa utan orättfärdiga skillnader.

---

Aktörer i Sörmland som arbetar med utvecklingsfrågor möter utmaningarna genom att kraftsamla kring den regionala utvecklingsstrategins fem prioriterade inriktningar. Den sociala dimensionen är målet, ekonomin är medlet och ekologin sätter ramarna.

Region Sörmland har, enligt Förordningen (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete, som regional utvecklingsansvarig aktör ett ansvar för att:

- Utarbeta och fastställa en regional utvecklingsstrategi och att
- samordna insatser för att genomföra strategin i länet.

I Region Sörmlands ansvar ingår också att följa utvecklingen i länet samt att analysera, följa upp och utvärdera det regionala utvecklingsarbetet i länet.

### 1.1.1 Detta presenteras i årets uppföljningsrapport

Syftet med den här rapporten är att i samlad form belysa utvecklingen i Sörmland. Att skapa en gemensam bild kan bidra till ökade möjligheter för prioriteringar och kraftsamlingar framåt. I rapporten presenteras också delar av det arbete som bedrivs för att nå målet och möta de utmaningar som nämns i den regionala utvecklingsstrategin. Det ansvariga verksamhetsområdet inom Region Sörmland heter Hållbar regional utveckling. Årets rapport belyser ett antal insatser och resultat från det regionala utvecklingsarbetet där detta verksamhetsområde är involverat. Dessa exempel kan ge insikter och lärdomar vilket kan bidra till att utveckla arbetet framåt. Rapportens bedömningar kan ses som hjälp till regionens fortsatta arbete. För övriga aktörer är bedömningarna förhoppningsvis intressanta då de ger en bild av hur Region Sörmland ser på arbetet framåt.

Arbetet med utvecklingsfrågor och hållbarhet på samhällsnivå kan medföra utmaningar i uppföljningsarbetet.

---

Resultat och effekter av arbete kan i många fall komma långt efter insatsers avslut och i de flesta fall finns det många samverkande faktorer som bidrar till samhällsutfall. Därför ska indikatorer för samhällsutvecklingen inte ses som uppföljning av det utförda arbetet.

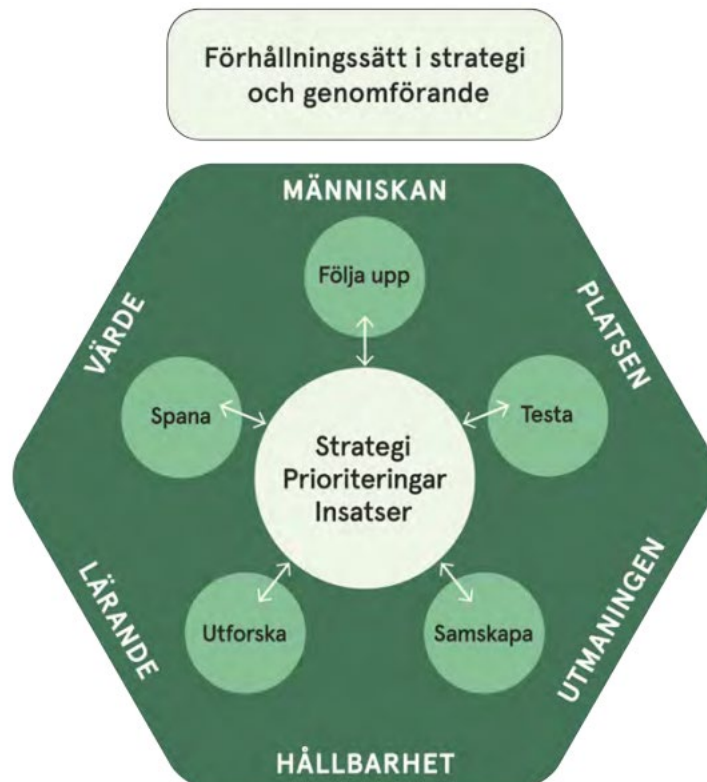
---

Genom att samlat lyfta olika informationskällor är förhoppningen att nå en bättre förståelse och bedömning av samhällsutvecklingen, förflyttningar som har skett i länet samt vad som bör kraftsamlas kring framåt. Bedömningarna i rapporten kommer framför allt att bygga på:

- Ett kvantitativt uppföljningssystem med indikatorer på befolknings- och samhällsnivå ([länk](#)). Där till kommer slutsatser från statistik under avsnittet [Statistik om Sörmland](#) på webbplatsen [utvecklasormland.se](#).
- Det arbete som Region Sörmland, som regionalt utvecklingsansvarig aktör, har rapporterat under året, genom återrapportering av villkorsbeslut för statliga regionala utvecklingsmedel (1:1 medel) samt verksamhetsberättelse 2023.
- Lärdomar från andra kunskapsunderlag – egna och andra aktörers omvärldsbevakning – omvärldshändelser, trender och förändrad styrning.

### 1.1.2 Viktiga utgångspunkter

Precis som Agenda 2030:s princip om målen odelbarhet tar Sörmlands regionala utvecklingsstrategi fasta på samt beskriver sambanden mellan faktorer som påverkar de sörmländska invånarnas livsvillkor. Utvecklingsstrategin visar på vilka sörmlänningarna är och hur de lever, bor, verkar, reser i, till och igenom Sörmland. Agenda 2030 målen kan ses som mål där inget utav de kan nås på bekostnad av något annat mål. På så vis skapas inte en hållbar utveckling. En viktig utgångspunkt i förståelsen av Sörmlands förutsättningar och utveckling är också att det inte finns några enkla orsakssamband. Tvärtom är den utveckling som kan beskrivas i ekonomiska-, sociala eller miljömässiga termer resultatet av ett samspel mellan en mängd olika faktorer som tillsammans skapar förutsättningar för en hållbar utveckling. Denna uppföljningsrapport utgår därför från en helhets- och systemsyn. För att bidra med ändamålsenliga lösningar på komplexa samhällsproblem krävs breda angreppssätt där det finns utrymme för att testa, utforska, skapa tillsammans, följa upp och omvärldsspana. Detta sker med utgångspunkt i ett antal principer; hållbarhet, lärande, människan, värde, platsen och utmaningen (se figur 1).



Figur 1 – RUS förhållningsätt

En princip för att genomföra regionala utvecklingsstrategin är att arbetet utgår ifrån samhällets utmaningar. Ett arbetssätt drivet av utmaningar kräver att behoven utforskas och att arbetet bygger på konstaterande och inte utifrån förutfattade meningar eller inaktuella fakta. Det är utmaningar i samhället som driver utvecklingen, och arbetet utgår ifrån det som behöver förändras. Med ett utmaningsdrivet arbetssätt kan utmaningar och lösningar ses i sitt sammanhang och sitt system, vilket också bidrar till att synliggöra varje aktörs möjlighet att bidra med sina resurser och sina verktyg. Aktörer i länet kan tillsammans samlas kring de utmaningar som finns med utgångspunkt från människorna och förutsättningarna i Sörmland och därmed få mer kraft.

Platsens särskilda utmaningar spelar roll för att skapa utveckling och är en princip i det regionala utvecklingsarbetet. Strukturbild Sörmland är en gemensamt beslutad del av strategin och visar det fysiska perspektivet i det regionala utvecklingsarbetet.



## 1.2 Utveckling och skapat värde under 2023

Nedan beskrivs nuläge, exempel på förflyttningar, resultat samt bedömningar inom de fem prioriterade inriktningarna samt på den övergripande nivån för målet om ett socialt hållbart samhälle inom ekologins ramar. Den statistik som beskrivs och som finns till förfogande kan komma med viss fördröjning, vilket betyder att trots att utvecklingen beskrivs för år 2023 finns det vissa mätetal där senaste mätningen var år 2021. Det innebär att i vissa fall beskrivs en långsiktig trend och i andra fall förändringar från år till år.

De prioriterade inriktningarna i den regionala utvecklingsstrategin går i varandra och påverkar varandra. Till exempel påverkar en hållbar fysisk och digital tillgänglighet förutsättningar för höjd utbildning som i sin tur ger förutsättningar för en förbättrad hälsa på befolkningsnivå samt gynnar ett dynamiskt näringsliv som kan rekrytera anställda utifrån sina behov. För att skapa överskådlighet i detta system av samverkande faktorer för utveckling är ambitionen att kunna beskriva utveckling och förflyttning under de olika rubriker som de prioriterade inriktningarna är.

### 1.2.1 Vad är egentligen ett resultat?

Hållbarhetsarbete kan inte alltid följas upp med mätbara indikatorer. Utvecklingsarbete kan ske antingen med ett känt eller ett okänt mål, och antingen med ambition om transformation eller om ständiga förbättringar. Ett sätt att arbeta med utvecklingsarbete är med hjälp av expeditionslogik (se faktaruta nedan).

---

#### **Kryssningar kontra expeditioner**

Kortfattat går kryssningslogiken ut på att driva pågående verksamhet så effektivt som möjligt, medan en expedition behöver tänka bortom och utmana rådande system. Målet är att möjliggöra något nytt och annorlunda.

SKR (2020)

---

Vilken slags arbete som utförs får betydelse för vilken slags uppföljning och utvärdering som kan göras. Oavsett insatsens logik är det viktigt att tidigt i en process eller i designen av en insats fundera över hur insatsen ska följas upp och hur största möjliga lärande skapas från den.

Mätbara mål kan vara värdefulla, men de kan också snäva in insatser som egentligen har en annan logik än mätbarhet. För att undvika att uppföljningsmetoder begränsar det arbete som ska utföras behöver det utforskas hur en rapport kvalitativt kan beskriva förflyttning och fånga uppkomna men oförutsedda lärdomar. Den här rapporten är en del i det arbetet.

Bedömning:

- Denna uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin bedömer att det krävs ett metodutvecklande arbete för att kunna bedöma det värde som skapas i utforskande och samverkande insatser.

## 1.2.2 Den regionala utvecklingsstrategins ram, mål och medel

### Nuläge

**Sörmland har ett tufft utgångsläge när det gäller både tillit, demografi och växthusgasutsläpp. Detta är utvalda mått som valts ut att följa för att beskriva det övergripande läget i länet med avseende på RUS:ens mål och dess ekologiska ram. Valdeltagandet, som mått på demokratiska värderingar, är i nivå med riket.**

För att följa utvecklingen mot RUS:ens mål samt ram används följande indikatorer:

Demografisk försörjningskvot

Andel (unga och vuxna) som uppger att man i allmänhet kan lita på de flesta människor

Valdeltagande i senaste regionvalet

Andel röstande i det valdistrikt med lägst valdeltagande senaste regionvalet

Utsläpp av växthusgaser, totalt, Co2 -ek/inv

Ålderspyramiden i länet innebär att de i arbetsför ålder år 2023 behöver klara av att försörja fler unga och äldre i jämförelse med resten av landet. För första gången sedan år 2007 minskar försörjningskvoten, vilket hör ihop med att andelen att gruppen unga minskar i länet. Den utmaning som under flera år har bidragit till en ökande försörjningskvot, nämligen att befolkningen blir äldre, kvarstår. Dessutom flyttar unga

människor ofta ut från Sörmland, medan de som är mer i småbarnsåren flyttar in i högre utsträckning. Under 2022 och 2023 har dock inflyttningen bromsat in, vilket lyfts igen under avsnittet om Goda boende- och livsmiljöer.

För att nå målet i RUS är tillit av stor vikt. Målet i den regionala utvecklingsstrategin är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa utan orättfärdiga skillnader. Detta undersöks genom enkäter där frågan ställs till unga och vuxna om de tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor. Bland unga är tyvärr den andelen på nedgång i Sörmland mellan 2017 och 2023. Minskningen syns inte bland vuxna.

Tillståndet för demokratin i länet mäts genom att följa valdeltagandet. Här har valdeltagande i regionvalet minskat mellan 2018 och 2022 men år 2022 är valdeltagandet i likhet med hela rikets totala valdeltagande. Det finns dock vid valet 2022 minst ett valdistrikt där så få som 49 procent av röstberättigade har valt att rösta i regionvalet. Det tyder på att demokratin är olika väl förankrad på olika platser i länet.

Den långsiktiga trenden under de senaste 30 åren är att utsläppen av växthusgaser per invånare i länet minskar, men detta är konjunkturberoende, då framför allt tillverkningsindustrin står för en stor andel av utsläppen och producerar utifrån global efterfrågan. En betydlig del av användningen av fossil energi i länet härleds till SSAB:s verksamhet i Oxelösund; verksamheten står för Södermanlands enskilt största utsläppare av växthusgaser. Företagets beslut 2023 om att ställa om till fossilfri produktion innebär att utsläpp i länet kommer att minska rejält, samtidigt som elanvändningen kommer att öka. Länsstyrelsen i Södermanlands län genomför årligen en miljömålsuppföljning för länet och 2023 års uppföljning visar att de flesta miljömål är svåra att nå till 2030 och för vissa mål är utvecklingstrenden negativ (Länsstyrelsen Södermanlands län, 2023). Ska målen kunna nås behöver takten i åtgärdsarbetet öka.

#### Insatser i det regionala utvecklingsarbetet

**Under året har flera viktiga steg tagits för att stärka de övergripande perspektiven för regional utveckling. Länsstyrelsen i Södermanlands län har, tillsammans med jämställdhetsnätverket i länet, utarbetat en strategi för jämställdhet. Dessutom har hållbarhetsperspektiven stärkts och en struktur för samverkan med civilsamhället har börjat skapas. Dessutom har länets aktörer jobbat tillsammans kring öppna data och datadriven innovation.**

Under 2023 har arbetet med jämställdhetsnätverket i samverkan med Länsstyrelsen i Södermanlands län mynnat ut i en strategi för jämställdhet. Fokusområden för denna är

jämställd hälsa, öka den ekonomiska jämställdheten inklusive att fler utrikes födda kvinnor ska bli en del av arbetskraften samt att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det finns dock i vissa avseenden stora skillnader mellan könen och dessa tål att uppmärksammas. För ett välmående samhälle behöver alla individer få möjlighet att leva ut sin potential. Skillnader i faktorer som hälsa, skolresultat, inkomstnivåer mellan könen tyder på en ineffektivitet i samhället där inte bara individens egna egenskaper avgör hur det går, utan även individens kön. Detta ska alltid tas som en signal på att samhället skulle kunna ha en mycket högre utvecklingspotential.

Projektet *Vägar till hållbar utveckling* avslutades under 2023. Som en del i projektet har Region Sörmland valt att arbeta med hållbarhetssäkring av den tidigare regionala utvecklingsstrategin och med en bredare och fördjupad kompetens inom förhållningssätt, process och metoder för innovation.

Digitalisering är ett annat verktyg som ingår i flera prioriterade inriktningar. Den behöver genomsyra alla olika områden. Det regionala digitaliseringsarbetet har haft fokus på den potential som ökat publicerande av öppna data kan ge. I december 2023 beviljades Östra Mellansverige ett tvåårigt projekt kring öppna data och datadriven innovation via Europeiska Regionala utvecklingsfonden (ERUF) där Region Sörmland är projektägare. Under året har kommunerna i länet börjat att alltmer publicera öppna data.

En annan förflyttning som har skett under 2023 är arbetet kring en ökad och formaliserad samverkan med civilsamhället. Under 2022 initierades en dialog med idéburen sektor kring en gemensam kraftsamling för genomförande av RUS. Under 2023 fortsatte detta arbete, med bland annat en gemensam konferens som genomfördes i september och en kartläggning av civilsamhället i Sörmland. Konferensen som genomfördes i september gav underlag till den framtida samverkansstrukturen och kartläggningen ska fungera som ett underlag för samverkan mellan olika aktörer. Samverkan med det civila samhällets aktörer pekas särskilt ut i förordningen för regionalt utvecklingsarbete. Tidigare har det saknats en strategisk samverkan med civilsamhället kring regionala utvecklingsfrågor i Sörmland. Civilsamhället utvidgar människors nätverk vilket i sin tur påverkar tillit och delaktighet i samhället såväl som etablering på arbetsmarknaden.

Bedömningar:

- Denna uppföljning bedömer att samverkan med civilsamhället bör utökas till att bidra i fler sakområden än vad som hittills har skett. Detta kan bidra till att stärka tilliten i länet och på sikt kan det leda till bättre utformning av insatser inom det regionala utvecklingsarbetet. En ingång i detta kan också vara att identifiera i vilka sakfrågor offentliga aktörer upplever svårigheter att nå medborgare.
- Uppföljningen välkomnar också den regionala jämställdhetsstrategin och föreslår att regionens aktörer arbetar strategiskt mot jämställdhetsutmaningarna i länet utifrån den. Det finns mycket att vinna på att jobba emot obefogade könsskillnader.
- Den ekologiska ramen tenderar även att fortsatt vara abstrakt i det regionala utvecklingsarbetet. För varje enskild insats är det svårt att avgöra påverkansgraden på de ekologiska målen. Och möjligen är det inte på insatsnivå de stora stegen ska tas. Här behövs systemförändrande tankesätt som kan förändra hur relationen mellan ekologi och utveckling kan ses.

### 1.2.3 Jämlika livsvillkor och god hälsa för alla, med särskilt fokus på barn och unga

#### Nuläge

**Utifrån senast tillgängliga data går det att konstatera att utvecklingen är blandad för dessa mätetal. Framför allt går det att se stora skillnader mellan tjejer och killar gällande hälsa, välmående och faktorer som har betydelse för detta. Den ekonomiska situationen för många barn och unga är fortsatt svår i Sörmland, till och med sämst i riket 2022.**

I den här prioriterade inriktningen följs utvecklingen med hjälp av följande indikatorer:

Förväntad återstående livslängd vid 30 års ålder

Andel personer 18-84 år som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra

Andel unga som uppger att de känner att de duger precis som de är

Andel unga som uppger att de är nöjda med sin fritid

Andel unga som uppger att de rör sig mer än 60 minuter per dag

Andel barn tre till fem år inskrivna i förskola

Andel invånare 0-17 år i hushåll med låg inkomststandard

Skillnaden i medellivslängd mellan invånare i Sörmland och i riket gör att Länsstyrelsen i Södermanlands län drar slutsatsen att folkhälsoläget är sämre i Sörmland än i riket, något som Region Sörmland instämmer i. Exempelvis minskar lågutbildade kvinnors förväntade livslängd i Sörmland mellan 2018 och 2022, vilket den inte gör i samma utsträckning i riket. Siffrorna som redovisas är fyraårsmedelvärden. Det är alltså här siffrorna för 2014- 2018 och 2018-2022 som jämförs. Utifrån Liv och hälsa undersökning går det inte att säkerställa en statistiskt säkerställd förändring i andelen som uppger att den egna hälsan är god. Däremot går det att tydligt se att unga tjejer i lägre utsträckning upplever att de duger som de är än vad unga killar gör.

Liv och hälsa ung undersökningen ger goda kunskaper om hur de unga mår i Sörmland och vilka skydds- och riskfaktorer de har kring sig. Dessa faktorer utgör till stor del deras uppväxtförhållanden. Det finns ingen tydlig trend i andelen unga som uppger att de är nöjda med sin fritid, eller angående andelen som uppger att de rör sig minst 60 minuter per dag. Tjejer upplever dock i lägre grad att de är nöjda med sin fritid och de uppger i lägre utsträckning än killarna att de rör sig minst 60 minuter per dag.

Andelen barn och unga i länet som lever i hushåll med låg inkomststandard i Sörmland minskade mellan 2014 och 2021 men under 2022 har andelen ökat igen, och Sörmland har under det året den högsta nivån i landet vad gäller detta. Nya siffror från Kronofogden visar också att länet har den högsta andelen barn som lever i hushåll som har skulder hos Kronofogden och/eller har skuldsanering. Även här är det stora variationer mellan kommunerna i länet (Kronofogdemyndigheten, 2024).

### Insatser i det regionala utvecklingsarbetet

**Under året har ett stort antal arbetsinsatser gjorts med syfte att bidra till den prioriterade inriktningen *Jämlika livsvillkor och god hälsa för alla, med särskilt fokus på barn och unga*. Från kommunernas håll beskrivs den här prioriterade inriktningen både som en stor utmaning och en prioritet då flera kommuner i länet satsar stora resurser på att utveckla det tidiga livets villkor, med satsningar inom både utbildning och socialtjänst. Vad som bidrar till en välmående och god hälsa kan bero på många faktorer och behöver därför ses i sitt system. Det regionala utvecklingsarbetet bidrar till en ökad systemsyn.**

Under året har företrädare för Region Sörmland träffat kommunernas tjänstemannaledningar och samtalat om den regionala utvecklingsstrategin. De flesta dialoger kom att ha ett stort fokus på barn och unga och de flesta kommunerna

genomför olika satsningar som handlar om tidiga insatser för att stärka förutsättningarna för barn och unga.

Eftersom flera av de andra prioriterade inriktningarna i RUS:en, såsom tillgänglighet, arbete, boende, utbildning utgör målområden inom arbetet för en jämlik folkhälsa bör arbetet för goda och jämlika livsvillkor bedrivas på bred front. Under 2022 gjordes ett framgångsrikt arbete tillsammans med kommunerna inom ramen för FASiS, Fysisk aktivitet i samhällsplanering i Sörmland. Arbetet beskrivs mer under den prioriterade inriktningen Goda boende- och livsmiljöer, men ett resultat från det arbetet är att olika roller och kompetenser har mötts och stärkt varandra. Arbetet har blivit nationellt uppmärksammat och inspirerat andra regioner i arbetet med att lyfta in folkhälsoperspektivet i fysisk planering.

Region Sörmland har under 2023 utvecklat ytterligare tvärspektoriell samverkan framför allt genom arbetet med barn och ungas ekonomiska utsatthet. Sörmland hade landets högsta andel barn och unga som lever i hushåll med låg inkomststandard år 2021 vilket ledde till ett utforskande arbete 2023 med syfte att bättre förstå barnfattigdomen ur ett systemperspektiv i länet. Vad är orsaken till den höga andelen och vad får det för konsekvenser? Det här arbetet har resulterat i att frågan om barns uppväxtvillkor har knutits närmare framför allt arbetet med inkluderande kompetensförsörjning.

Länsstyrelsen i Södermanlands län lyfter också hur ungas skolnärvaro och resultat samvarierar med föräldrarnas sysselsättningsstatus (2024). I ett kunskapsunderlag framtaget av Region Sörmland (2024) går det att se ett samband mellan många F i betyg och oro över familjens ekonomi. Den ekonomiska oron i familjen är relaterad även till de ungas välmående, vilket tyder på att vaksamhet bör finnas för vilka konsekvenser ekonomiskt svåra villkor i familjen kan få för unga. Det finns en ökad oro bland skolchefer i länet kring den ökande frånvaron i skolan. Genom att utgå ifrån ett systemperspektiv på frågan om barnens skolsituation går det att hitta möjligheter till att skapa insatser som kan motverka detta.

#### Bedömning:

- Uppföljningen ser ett värde i fortsatt samverkan i arbetet med att minska barns ekonomiska utsatthet och kompetensförsörjningsarbetet. Genom den gemensamma kunskapsgrund som skapats under 2023 bedöms förutsättningarna för fortsatt utvecklingsarbete framåt som goda.

- Statistiken i den här prioriteringen visar på det stora behovet av att strukturerat arbeta för jämställdhet i länet, vilket beskrevs utförligare i avsnittet om RUS:ens mål, ram och medel.

#### 1.2.4 Livslångt lärande för tryggad kompetensförsörjning

##### Nuläge

**Kompetensfrågan har en nyckelroll för både länets och enskilda individers utveckling. Det utmanande utgångsläget i Sörmland gör att området ses som viktigt att kraftsamla inom. Den långsiktiga trenden i vissa viktiga mätetal är positiv, såsom invånarnas utbildningsnivå och andelen unga som varken arbetar eller studerar. Givet den position som Sörmland har haft, med låga utbildningsnivåer, låg förvärvsgrad bland utrikes födda och hög långtidsarbetslöshet är en positiv utveckling både välkommen och nödvändig.**

I den här prioriterade inriktningen följs utvecklingen med hjälp av följande indikatorer:

Långtidsarbetslöshet

Invånare 16- 24 år som varken arbetar eller studerar

Andel sysselsatta som är sysselsatta i yrke som matchar deras utbildning

Förvärvsfrekvens utrikes födda

Andel som har gymnasieexamen inom 4 år

Andel behöriga till nationellt program på gymnasiet

Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram

Andel vuxna som deltar i utbildning

En stor utmaning arbetsgivare har är att de har svårt att hitta rätt kompetens och rekrytera personal som de behöver. Det saknas utbildad arbetskraft inom skolan och vården samt även civil- och högskoleingenjörer. Trots kompetensbristen är arbetslösheten i Sörmland högre än i våra grannregioner och i landet. År 2023 var arbetslösheten på årsbasis cirka 8,3 procent i Sörmland, vilket är den näst högsta siffran för alla län. Långtidsarbetslösheten minskar dock mellan 2021 och 2023 och andelen unga som saknar arbete eller studier har också minskat till 2021 (senaste mätår).

Andelen som är sysselsatta inom ett yrke som de är utbildade för är lägre i Sörmland än i riket. Trenden ser dock likartad ut över tid (senaste år 2021). Det finns stora skillnader



gällande kompetens inom länet, dels beroende på att olika kommuner har olika närhet, och olika pendlingsmöjligheter till Stockholms stora arbetsmarknad. Närmare hälften av den förvärvsarbetande befolkningen i Trosa och Gnesta har sin arbetsplats i Stockholm. I de kommuner som gränsar till Stockholm är utbildningsnivån också högre än övriga kommuner i Sörmland. Även arbetslösheten varierar kraftigt mellan länets kommuner.

De svårigheter som finns på arbetsmarknaden i Sörmland är mer uttalade för de som är invandrade eller nyanlända i länet. Integrationen är på så vis en utmaning för länet, även om förvärvsgraden bland utrikes födda har ökat till år 2022. Kommande konjunktursvängningar kommer även fortsättningsvis drabba de som står längst från arbetsmarknaden, men de som i goda tider kommer in på arbetsmarknaden får med sig erfarenheter, kontakter och utvecklar förmågor som kan få stor betydelse framåt.

Genomströmningen i gymnasieskolan är fortsatt låg i många kommuner i Sörmland. Utvecklingen är blandad mellan kommunerna över tid, men år 2023 är det enbart Nyköping som har en högre andel elever som avslutar gymnasieskolan med examen eller studiebevis inom fyra år än riket i snitt. Behörigheten till gymnasieskola å andra sidan har minskat mellan åren 1998 och 2022, även om det har skett en ökning från och med 2020. Den låga utbildningsnivån i länet skapar ett stort behov av kompetensutvecklande insatser. Det kan därför ses som positivt att Sörmland är det län där högst andel vuxna är inskrivna i någon sorts utbildning. Detta kan dock tolkas på olika sätt. Både utbud av utbildningar, kapacitet och hur länge det tar att färdigställa en utbildning kan påverka detta.

### Insatser i det regionala utvecklingsarbetet

**Ett stort fokus under år 2023 har varit att tillgodose och säkerställa att Sörmland kan möta upp de behov som finns hos näringslivet och offentlig sektor genom att aktivt arbeta för att synliggöra och stärka utbildningsutbudet samt stärka omställningsförmågan hos individen i Sörmland. Det finns många utmaningar för att komma till rätta med söktrycket till utbildning för yrken som betecknas som bristyrken. Ett fortsatt arbete tillsammans med regionens uppbyggda nätverk är av avgörande betydelse för ett framgångsrikt fortsatt utvecklingsarbete i Sörmland.**

I Sörmland finns en väl förankrad och skraddarsydd överenskommelse mellan Region Sörmland och Arbetsförmedlingen. Inom ramen för denna har man under 2023 påbörjats ett samarbete med strategiska insatser för gruppen långtidsarbetslösa. För att åstadkomma en lyckad integration krävs samverkan och nya lösningar. Under år 2023

genomfördes en seminariereserie, där en rad aktörer samverkade. Region Sörmland tillsammans med Arbetsförmedlingen, kommunernas arbetsmarknadsenheter och vuxenutbildningar och Samordningsförbundet RAR arbetade tillsammans för att ta fram en gemensam problembild samt insatser för att motverka långtidsarbetslöshet. Något som har lyfts återkommande gånger är att många aktörer vet vad som bör göras, vad som fungerar och inte, men att aktörerna behöver hitta former för att sprida lärdomarna och former för att implementera framgångsrika insatser i linjearbetet.

Region Sörmland har sedan länge arbetat för att skapa en god struktur gällande samverkan med flera branscher kring kompetensförsörjning. Den uppbyggda strukturen har under 2023 bidragit till informationsinhämtning till Skolverkets regionala planeringsunderlag för gymnasial utbildning och för underlag till Myndigheten för yrkeshögskolan. En insikt är dock att det inte räcker att skapa fler utbildningsplatser inom bristyrken för att kompetensförsörja en bransch, om det inte samtidigt görs rekryterande insatser som ökar blivande elevers vilja att studera till ett yrke. Redan idag står många utbildningsplatser till bristyrken tomma. En viktig insats som behövs är att erbjuda stöd till länets studie- och yrkesvägledare avseende kunskap om dimensioneringsuppdraget samt hur branschernas framtida kompetensbehov ser ut. Skol- och förvaltningschefsnätverken, Vuxenutbildningsnätverket, SYV-nätverken och de olika branschforumen som idag är aktiva är de samverkansforum där länets aktörer tillsammans med Hållbar regional utveckling arbetar med utmaningen.

Under året är bedömningen att branscherna har ökat sitt ansvarstagande för frågor om kompetensförsörjning, bland annat genom att arbeta för att deras medlemmar och eller arbetsgivarna i branschen ska bli mer attraktiva för blivande medarbetare, vilket kan ses som en positiv utveckling. Flera regioner har också kontaktat Region Sörmland för att lära sig mer om det koncept som arbetats fram under flera år kring samverkan mellan Branschorganisationer, Regions Sörmland och Arbetsförmedlingen samt utbildningsanordnare kring branschernas kompetensförsörjning – Branschforum.

I Skol- och förvaltningschefsnätverket finns ett fokus på att analysera grundorsakerna till varför måluppfyllelse i grund- och gymnasieskola inte ökar trots flera års insatser. Den analysen vill kommunerna göra tillsammans med Region Sörmland. En pågående satsning är projektet Ungas Framtid som är delfinansierat av Europeiska socialfonden

(ESF). Fyra av länets kommuner är delägare, men ett aktivt lärande sker för hela länet bland annat i skol- och förvaltningschefsnätverket.

Två olika insatser har under året handlat om att skapa bättre förståelse för hinder och möjligheter för integration. Migrant World Value Survey är en forskningsstudie över sörmländska migranters värderingar som Region Sörmland och Länsstyrelsen i Södermanlands län gemensamt har finansierat. Genom denna studie skapas en breddad förståelse av migranters värderingar när det kommer till arbete, utbildning, sin hälsa, jämställdhet och att göra sin röst hörd. Den andra insatsen är ett test av användarinvolverad utveckling inom SFI som gjorts i Vingåker och Katrineholm. Denna insats kan fungera som modell för hur användarinvolverad utveckling kan användas för att bättre förstå en särskild målgrupps förutsättningar.

#### Bedömningar

- Utifrån uppföljningen går det att bedöma att det är positivt att arbetsgivare börjar ta mer ansvar i kompetensförsörjningsfrågan men att det finns behov av att samlas kring utmaningar och att säkerställa att alla aktörer arbetar mot samma mål. Branscherna kan behöva ett stöd i att marknadsföra sina yrken och branscherna och utbildningsaktörerna behöver föra en dialog om lösningar kring detta.
- RUS-uppföljningen bedömer dessutom att måluppfyllelse i gymnasieskola och behörighet till densamma är utmaningar som behöver förstås i det system som unga människors uppväxtvillkor är. Systemperspektivet lyftes under prioriterad inriktning Goda och jämlika livsvillkor – och framstår dessutom som viktigt för att förstå unga människors skolresultat. Även för unga vuxna och vuxna behöver en samverkan fortsätta tillsammans med kommunerna för att hitta och sprida goda arbetssätt.

#### 1.2.5 En hållbar fysisk och digital tillgänglighet och mobilitet

##### Nuläge

**Sörmland är ett län med stor utpendling. Möjligheterna för distansarbete ökar men många i Sörmland arbetar inom praktiska yrken och har inte den möjligheten. Därför kommer arbetsmarknadsförstoring med stort utbyte av arbetskraft mellan lokala arbetsmarknader med krav på förbättrad kapacitet inom transportsystemet. Tillgängligheten med kollektivtrafik är god i länet men bilen är fortsatt vanlig att använda och antalet körda mil med personbil ökar efter pandemins låga nivåer. Unge väljer bort gång och cykel när de blir stora nog för att färdas på andra sätt.**

I den här prioriterade inriktningen följs utvecklingen med hjälp av följande indikatorer:

Andel hushåll med tillgång till eller möjlighet att ansluta till bredband om minst 1 Gbit/s

Utsläpp av växthusgaser från transporter

Andel av befolkning i kollektivtrafiknära läge

Färdmedelsandelar hållbara färdslag

Genomsnittligt antal mil per person i personbil

Andel unga som ofta går eller cyklar till skolan

Sörmlänningarna har tillgång till flera stora arbetsmarknader och det är många som pendlar från Sörmlands kommuner till andra kommuner för att arbeta. I länet finns goda möjligheter till digital uppkoppling och de senaste åren har det skett stora ökningar i möjligheten att koppla upp till bredband även i glesbebyggda områden. Detta skiljer sig dock en del mellan kommunerna i länet. Sörmland har en relativt liten andel sysselsatta som förväntas kunna arbeta på distans (Region Sörmland, 2021) varför pendling och arbetsmarknadsförstoring fortsättningsvis innebär långa transporter.

Den långsiktiga trenden under perioden 2005–2021 inom området utsläpp av växthusgaser från transporter kan ses som positiv. Detta mått bygger dock på trafik i länet – och Sörmlands siffror påverkas starkt av genomfart genom länet på stora transportleder. Tillgängligheten till kollektivtrafiken är god i Sörmland, men bilen är än så länge det vanligaste färdmedlet. Antalet körda mil per personbil minskade markant under pandemin men därefter har det skett en ökning. Ökningen är dock inte lika stor som den tidigare minskningen. Kvinnor och socioekonomiskt utsatta har i lägre utsträckning tillgång till bil och är därmed beroende av kollektiva färdmedel i högre grad än män och socioekonomiskt resursstarka. Fossila drivmedel håller på att fasas ut både inom transportsektorn och industrin vilket framåt kommer sätta högt tryck på tillgång och kapacitet på elnätet. Detta kan troligen resultera i dyrare drivmedelspriser, vilket i sin tur ökar risken för transportfattigdom om inte det kollektiva transportsystemet håller måttet. Detta innebär en utsatthet för grupper som antingen har långa avstånd till service och arbete eller som har mindre ekonomiska marginaler.

Under ett år har Region Sörmland kunnat följa andelen unga som ofta väljer att gå eller cykla till skolan. Här kan det komma att skapas en utmaning framåt eftersom andelen

som går eller cyklar till skolan minskar mellan årskurs sju och årskurs nio och mellan årskurs nio och årskurs två på gymnasiet. De som går i årskurs sju och årskurs nio går sannolikt på samma skolor och därmed kan detta inte förklaras av att de äldre går på en skola längre från hemmet. En tolkning av detta kan vara att de som har börjat kunna åka moped eller liknande fordon till skolan slutar gå och cykla. Hur gör vi framöver för att de unga ska fortsätta vara aktiva på väg till och från skolan?

### Insatser i det regionala utvecklingsarbetet

**Inom området fysisk tillgänglighet har regionens aktörer under många år haft ett väl utvecklat samarbete. Processen är i många avseenden formaliserad och bygger på en samverkan i flera nivåer. För att åstadkomma en beteendeförändring till ett mer hållbart resande krävs att en bredd av åtgärder genomförs i samspel med varandra och att en styrning både i termer av belöningar och regleringar används.**

Inom transportinfrastrukturplaneringen har regionens aktörer under många år haft ett väl utvecklat samarbete. Processen är i många avseenden lagstyrd och formaliserad genom till exempel Länstransportplanen, som utarbetas tillsammans med kommunerna och Trafikverket. Samarbete sker även genom nätverket för hållbart resande som samlar länets kommuner, regionen, länsstyrelsen och energikontoret i Mälardalen. Nätverket bygger kunskap och delar inte endast erfarenheter inom infrastrukturplanering utan också inom samtliga delar som rör hållbart resande såsom samhällsplanering, kommunikation och drift och underhåll. Länets kommuner och Region Sörmland samarbetar även kring kollektivtrafikens utveckling i en formaliserad process.

En omställning av resebeteenden är ett långsiktigt arbete. Inom ramen för projektet Rena Resan - Fossilfritt 2030 har ett arbete gjorts för att förstå hinder och framgångsrika vägar framåt i syfte att främja ett hållbart resande. Studien visar tydligt på vikten av att arbeta med transporteffektivitet och att främja hållbara transporter.

Under år 2023 har nätverket för hållbart resande fokuserat på barn och ungas resande. Ett flertal nätverksträffar har genomförts med tyngdpunkt på barn och ungas resande. Syftet har varit att ta reda på hur skolorna kan engageras och därmed aktivera barn och unga till ett mer hållbart resande. En resvaneundersökning genomfördes även på två fritidsföreningar i Nyköping och Eskilstuna för att ta reda på dels hur barnen och ungdomarna reser till sina fritidsaktiviteter, dels vad som påverkar deras resval. Resultatet från dessa användes sedan för att ta fram olika åtgärder tillsammans med fritidsföreningen och kommunen för att öka det hållbara resandet bland barnen. Många

konkreta och innovativa förslag togs fram men processen för att nå dit var inte enkel. Det var svårt att nå fritidsföreningar, skapa engagemang och hitta tid för de ideellt engagerade att samla in svar på enkäter. Insikterna från arbetet är värdefulla och synliggör behovet av samverkan med den civila sektorn. Den utvecklade samverkansstrukturen som har beskrivits i ett tidigare avsnitt bör kunna användas för att utveckla arbetet kring hållbart resande på fritiden.

Tillgänglighet handlar inte bara om fysisk förflyttning. Digitaliseringen har gjort många avstånd mindre viktiga och många behov har kunnat lösas digitalt utan förflyttning. Däremot går det att se att det finns grupper i samhället som lever i ett digitalt utanförskap. Nästan hälften av personer som är över 70 år lever utanför det digitala samhället. I Vingåker har Vinnova-projektet Ekosystem för en äldrevänlig bygd, praktiskt arbetat med digital inkludering och tagit fram tekniska medel och genomfört ett flertal kurstillfällen. Region Sörmland är part i projektet och bistår med kompetens och informationsspridning.

Bedömning:

- RUS-uppföljningen bedömer att det är viktigt att fortsatt verka för transporteffektiva samhällen utifrån ett systemperspektiv där digital och fysisk infrastruktur tillsammans med fysisk planering bidrar till ökad tillgänglighet.
- RUS-uppföljningen ser positivt på att fortsätta med och utveckla den uppbyggda samverkan med civilsamhället, samverkan med forskningsinstitut samt näringslivet för att främja hållbart resande.
- RUS-uppföljningen ser även en möjlighet till regionalt lärande i det pågående projektet i Vingåkers kommun. Erfarenheterna från Vingåkers kommun kan fungera som en kunskapsgrund för länets övriga kommuner när det kommer till att arbeta med digital inkludering utifrån systemsyn.

### **1.2.6 Ett växande och dynamiskt näringsliv som bidrar till hållbar omställning**

#### Nuläge

**Ett välmående näringsliv skapar förutsättningar för fortsatt utveckling i samhället och ska ses som ett medel för att sträva mot en ekologisk och social hållbarhet. I det avseendet har Sörmland ett antal utmaningar och kraven på förändringar sker hela tiden.**

**Företagsklimatet förbättras, och produktionen sker idag med lägre utsläpp från växthusgaser. Sörmland ligger dock kvar på den nedre halvan av länen i termer av Tillväxtverkets digitaliseringsindex.**

I den här prioriterade inriktningen följs utvecklingen med hjälp av följande indikatorer:

Företagsklimat

Andel nystartade företag som har startats av kvinnor

Andel sysselsatta i näringslivet

Företagens digitaliseringsgrad

Export

Genomsnittligt antal utbildningsår bland anställda i företag

Det lokala näringslivets bärkraft vid företagsnedläggningar - på kommunnivå

Utsläppsintensitet

Företagsklimatet är en viktig grundförutsättning för ett välmående näringsliv. Över tid ger företagarna i Sörmland ett högre positivt betyg på deras upplevelse av att driva ett företag i kommunen. Denna förbättring har gjort att det sammanfattade omdömet kring att driva företag i en kommun i Sörmland i dag är bättre än i riket. Vad gäller andra viktiga förutsättningar för innovation, såsom mångfald och jämställdhet, finns det en del utmaningar, som exempelvis har lyfts under avsnittet om kompetensförsörjning. Kvinnor startar dock omkring 32 procent av alla nystartade företag i Sörmland, vilket är en relativt hög andel i jämförelse mellan regionerna.

I Sörmland är sysselsättningstillväxten lägre än förväntat, utifrån den branschstruktur som finns i länet. Sedan 2011 har andelen av alla sysselsättningstillfällen i länet som näringslivet utgör, minskat med nästan fyra procentenheter. Näringslivet utgör en större andel av alla arbetstillfällen i riket än i Sörmland, och andelen har på riksnivå varit stabil under samma period som den har minskat i Sörmland.

Produktiviteten inom näringslivet i länet utvecklas inte lika positivt som i närliggande och liknande län. Den snabba utvecklingen inom digitalisering, cirkulära materialflöden och hållbarhet ställer höga krav på omställningsförmåga och flexibilitet i näringslivet. Av den anledningen är det värt att notera att näringslivet i Sörmland har en oförändrad position mellan 2020 och 2023 i termer av Tillväxtverkets digitaliseringsindex. Under de båda årens undersökning hamnar sörmländska företag på den nedre halvan bland

länen med avseende på i vilken utsträckning digitala hjälpmedel används vid inköp, marknadsföring och administration exempelvis. Vid det senaste mätåret 2021 är Sörmland också bland de län som har lägst genomsnittligt antal utbildningsår i näringslivet, vilket kan innebära sämre förutsättningar för den framtida flexibiliteten och innovationen. Under år 2021 har exportvärden i Sörmland nått det lägsta värdet på tjänsteexport av alla län. Tillväxtverket studerar hur näringslivet i Sveriges kommuner skulle stå sig vid eventuella företagsnedläggningar, vilket sammanfattas som en grad av bärkraft för varje kommun. I den senaste genomgången 2018 räknades fyra sörmländska kommuner som sårbara i någon mån.

Näringslivets gröna omställning är mycket viktig och antalet utsläppta ton växthusgaser per krona i BRP minskar i Sörmland, vilket är positivt.

#### Insatser i det regionala utvecklingsarbetet

**Arbetet för ett växande och innovativt näringsliv är tätt sammanlänkat med de övriga prioriteringarna inom den regionala utvecklingsstrategin. Både Region Sörmland och övriga aktörer i det företagsfrämjande systemet styr i dag skarpare mot hållbarhet än vad som tidigare har skett. De kommande hållbarhetskraven kan ändå bli en stor utmaning för många mindre företag framför allt.**

Regionens näringslivsarbete handlar i dag mycket om att skapa grundläggande förutsättningar för utveckling. Många av dessa förutsättningar skapas genom andra delar i den regionala utvecklingsstrategin, som tillgänglighet, kompetensförsörjning och attraktiva livsmiljöer, som alla är grundläggande förutsättningar för att lösa näringslivets behov. På samma sätt bidrar näringslivet till att skapa hållbara livsmiljöer och tillgänglighet. Ett gott exempel på arbete inom kompetensutmaningen är Nyföretagarcentrums projekt Intraprenör/entreprenör. Under 2022 och 2023 har projektet arbetat med att stötta unga till anställning eller egenföretagande. I detta arbete har även föreningslivets inkluderats. Detta har bedömts få positiva resultat och kan vara ett möjligt första steg för näringslivsaktörer att börja driva ett framgångsrikt arbete för inkluderande av den tillgängliga arbetskraften.

Det regionala arbetet för energiomställning fortsätter att utvecklas och under 2023 har ett nytt EU-finansierat projekt startats under ledning av BioDriv Öst för att arbeta med näringslivets energiomställning. Projektet riktar sig till stora transportörer och transportköpare men också till industriföretag som kan ställa om till förnyelsebar energi i sina processer. Energikontoret i Mälardalen tillsammans med Almi driver ett projekt



som syftar till att minska växthusgasutsläpp och energianvändning hos små- och medelstora företag. De kommande kraven på hållbarhetsredovisningar (läs mer under avsnitt Omvärld) bedöms få stor inverkan på sörmländska företag.

Det finns ett välutvecklat främjandesystem för små och medelstora företag i Sörmland som utför en mängd insatser för att stärka blivande och nuvarande företagare. Region Sörmland har i sina avtal med dessa aktörer under 2023 blivit tydligare med förväntningarna på att det arbete som utförs förhåller sig till hållbarhetsdimensionerna och RUS:ens mål och prioriterade inriktningar. Många aktörer arbetar nu med att bidra till den gröna omställningen. Ett exempel är Almi som genomför hållbarhetsdialoger med alla företag som vill ha deras stöd.

För att skapa omställningsdrift inom industrin, där länet har en stor del av sina arbetstillfällen, har Framtidens industri i Sörmland (FRIS) initierats och finansierats av Region Sörmland. Arbetet inom FRIS utförs av Almi och Mälardalens Industrial Technology Center (MITC). FRIS fortsätter att brett och lättroligt stötta och coacha ledningarna för länets industriföretag i frågor som rör framtid och strategisk utveckling. Några exempel på frågor som berörs är den gröna omställningen, digitalisering och robotisering. Företagen som tagit del av insatserna har bland annat ökat sin konkurrenskraft, automatiserat och effektiviserat sina processer, utvecklat lednings- och styrningsstrategier, ökat lönsamhet och motståndskraft, bidragit till nya och räddade arbetstillfällen i Sörmland, utökat kunskap och kontaktnät över branschgränser. Insatserna har också lett till ett mer proaktivt agerande bland företagen.

I nuläget saknar Sörmland tydliga företagskluster, science parks eller liknande innovativa miljöer och har få andra aktörer, som kan driva den typen av insatser som brukar behövas för att öka näringslivets innovativa förmåga och därmed produktiviteten. Region Sörmland bedriver, tillsammans med övriga regioner i Östra Mellansverige, ett intensivt samarbete kring Smart specialisering. Under 2023 avslutades projektet *East Central Sweden -the Innovative Smart Region, ECS*. Region Sörmland deltar också i genomförandet av projektet *Grönt näringsliv - industri och drivmedel i synergi*, ett projekt som omfattar regionerna i Östra Mellansverige och Region Stockholm. Region Sörmland har också, tillsammans med regionerna i Östra Mellansverige, Norra Mellansverige, Vinnova och Tillväxtverket, deltagit i ett EU-pilotprojekt med målet om att snabba på implementeringen av grön och digital

omställning samt förbättra system för innovation. Region Sörmland bedömer att deltagandet har gett ökad insyn och förståelse för syftet med EU: s innovationsagenda och sammanhållningspolitiken och hur regioner och myndigheter kan engagera sig.

Bedömning:

- Uppföljningen föreslår att särskild vikt bör läggas på att stödja småföretagen i länet för att de ska kunna leva upp till de förväntade hållbarhetskraven. Företagen behöver även stöd för en cirkulär omställning och för hållbara affärsmodeller, såväl som energieffektivisering av verksamheter. Den stora och för länet viktiga industrisektorn består till stor del av mindre ägarledda underleverantörsföretag som tillverkar på uppdrag av större företag. De nya hållbarhetskraven kan leda till en sårbarhet om inte en anpassning görs.
- Vidare ser denna rapport många fördelar med ett regionalt lärande utifrån erfarenheterna från Nyföretagarcentrums arbete med föreningsliv och gruppen unga utan arbetsmarknadsförankring. Här bör också den nyutvecklade strukturen för civilsamhällessamverkan kunna användas i utvecklandet av ett arbete för att inkludera fler i näringslivet.
- Det finns ett stort värde i att driva innovationsarbete tillsammans med närliggande regioner. För att stärka aktörerna i länet är ett kraftfullt mobiliseringsarbete viktigt. Detta utvecklas under avsnittet om utvecklingsmedel.

### 1.2.7 Goda boende- och livsmiljöer som ger jämlika möjligheter till arbete, välbefinnande och välfärd

**Sörmland är en attraktiv plats, men förutsättningarna varierar inom länet. Inflyttningen har bromsat in, vilket också innebär att bostadsmarknaden är i balans i ett antal av regionens kommuner. Otryggheten ökar och energianvändningen varierar kraftigt mellan åren men både el- och total energianvändning minskar mellan 2021 och 2022.**

I den här prioriterade inriktningen följs utvecklingen med hjälp av följande indikatorer:

Inrikes flyttnetto

Andel kommuner med bostadsmarknad i balans.

Andel personer som ibland eller ofta avstår från att gå ut själva på grund av rädsla

Under åren 2018-2021 har Sörmland haft en positiv nettoinflyttning inom landet. Med det menas att fler har flyttat in än ut ur länet. Under år 2022 hade även fler flyttat in än ut ur Sörmland, men det har skett en markant minskning av flyttnettot mot övriga län. Denna mycket lägre nivå på inrikes flyttnetto håller i sig under 2023.

I nuläget uppger ett antal kommuner i länet att de har balans på bostadsmarknaden, något som enligt Länsstyrelsen i Södermanlands län (2024) beror på den lägre inflyttningen och en hög byggtakt under ett antal år. Dock bedömer de att det kan bli stora utmaningar med balansen på bostadsmarknaden framöver när bostadsbyggandet avtar.

Otryggheten i det egna bostadsområdet ökar bland unga kvälls- och natttid. Dagtid skiljer sig inte känslan av otrygghet i bostadsområdet mellan könen. Det är tjejerna som upplever sig mer otrygga i en större utsträckning under nattetid. Även bland vuxna ökar otryggheten över en längre tidsperiod. Andelen personer som uppger att de ofta eller ibland avstår från att gå ut själva på grund av rädsla har ökat mellan 2004 och 2022 både bland både kvinnor och män. Dock är andelen generellt högre bland kvinnor än bland män.

Energianvändningen i länet har under det senaste decenniet visat en minskningstrend och även under det senaste året går det att se en minskad total slutanvändning av energi- samt även av elkonsumtionen.

### Insatser i det regionala utvecklingsarbetet

**Arbetet för rörelsefrämjande boende- och livsmiljöer i Sörmland har under året gett kompetenser inom planering och folkhälsa större förståelse för varandras perspektiv och utgångspunkter. Genom arbetet med attraktiva miljöer har även näringslivsaktörer fått en ökad förståelse för platsernas betydelse.**

Inom det regionala utvecklingsarbetet har ett av flera fokusområden handlat om de fysiska miljöerna i syfte att främja ökad rörelse och fysisk aktivitet samt även aktiv mobilitet för människors välmående och hållbarhet. Det arbetet har fortsatt, delvis tillsammans med Mälardalens universitet (MDU) för att påbörja forskning inom området rörelseförståelse (eng. Physical Literacy). På kommunal nivå har insatser såsom ett rörelseråd och inventering av lekplatser utförts. På samma tema har en kartläggning av öppna data kring möjligheterna till friluftsliv i olika delar av länet gjorts tillsammans med Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Otryggheten i länets utemiljöer har kommit att bli en mer aktuell fråga under 2023. I enkätundersökningen Liv och hälsa ung för år 2023 lyftes frågan om trygghet som en av de viktigaste för de unga. Region Sörmland har även under året märkt att andra insatser som har gjorts – exempelvis inom ramen för finansieringsstöd för feriejobb – har haft som ambition att utöver direkta projektmål bidra till ett levande stadsrum för att öka tryggheten i det fysiska rummet. Det välutvecklade arbetet kring fysisk planering och rörelse bedöms som en styrka för Sörmlands utvecklingsarbete. Erfarenheter och upparbetade kontaktytor från detta kan möjligen användas för att även driva arbete med trygghet på regional nivå.

Inom det strategiska området om attraktiva miljöer har Stua fått medel för att driva projekt där Flen, Nyköping och Strängnäs har varit involverade. Det har gett kommunerna möjligheten att utveckla attraktiva platser genom att bistå med kunskap och finansiering, detaljplaner, planeringsstrategier med flera. Detta arbete har fört kompetenser inom samhällsplanering och besöksnäring närmare varandra. Under året har ett regionalt serviceprogram tagits fram och beräknas beslutas under april 2024. Programmet ska kunna definiera var på landsbygden behovet av kommersiell service är som störst och vilka finansiella stöd som kan användas för att upprätthålla och främja servicenivån.

Arbetet med energiomställningen i Region Sörmland fortsätter att utvecklas. Ett av många områden som har undersökts är hur regionen kan bli mer aktiv i utvecklingen av biogassystemet, vilket redogörs för under avsnittet Ett växande och dynamiskt näringsliv. Inom Åtgärdsprogrammet för Södermanlands miljö görs flera åtgärder med fokus på energiomställning. Dessutom har ett samverkansforum för kommuner och nätägare påbörjats, med fokus på eleffekt och kapacitet i länet. Ett flertal projekt som bidrar till energiomställningen medfinansieras av regionen inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF).

#### Bedömning:

- Uppföljningsrapporten visar på att arbetet med trygghetsskapande behöver ske utifrån en systemsyn, i nära samverkan mellan samhällsplaneringskompetenser, folkhälsokompetenser med mera.

- Bristen på effektiv elförsörjning, elfeffektbrist och överföringskapacitetsbrist kommer fortsatt att spela en avgörande roll i takt med att samhället elektrifieras. Det behövs energieffektiviseringar, mer flexibel elanvändning samt utbyggnad och förstärkning av elnätet.

## 1.3 Omvärld

Samhället är i ständig förändring och den regionala utvecklingen behöver gå i takt med den. Ett antal omvärldsfaktorer som bedöms kunna ha betydelse för det regionala utvecklingsarbetet framåt lyfts nedan. Under 2023 har utvecklingen av artificiell intelligens, en ökad inflation och en osäker omvärld möjligen varit några av de viktigaste hållpunkterna för regionala utvecklingsfrågor. Den virtuella assistenten vid namn ChatGPT introducerades under 2022 och kom 2023 att ha en stor betydelse för den tekniska samhällsutvecklingen. Den nationella politiken kring digitalisering diskuteras flitigt inom flertalet områden. Ett exempel är Skolverkets strategi för digitalisering i skolan som stoppats av regeringen efter att ett antal remissinstanser pekat på vetenskapliga brister i materialet.

Samtidigt styr EU mot en grön omställning och har bland annat åtagit sig att bli världens första klimatneutrala region, vilket är inskrivet i EU:s klimatlag. Alla medlemsländer har därmed åtagit sig att göra EU till världens första klimatneutrala region senast 2050. EU har nu "rättsligt bindande klimatmål för alla viktiga sektorer i ekonomin". Något som kan komma att få betydelse framåt är EU:s nya utsläppshandelssystem ETS 2 som kan komma att innebära ökade kostnader för olika typer av transporter, men även andra initiativ kopplat till taxonomin och Fit for 55. Den svenska lagstiftning som ska reglera ETS 2 är inte antagen än men planeras att träda i kraft i november 2024 (Naturvårdsverket, 2024).

Från och med år 2024 finns det direktiv och regelverk gällande krav på information i hållbarhetsrapporteringen genom CSRD, Corporate Sustainability Reporting Directive. Detta innebär en direkt påverkan på större bolag men även indirekt påverkan på mindre bolag exempelvis i form av underleverantörer till stora bolag. Detta kommer i sin tur att påverka de sörmländska företagen.

Under de senaste åren har Lagen om enhetligt regionalt utvecklingsansvar (Lag 2010:630) utökats med en punkt om mål och prioriteringar för kompetensförsörjningsarbetet, vilket är ett tydliggörande gällande regionens roll inom det området. Regionerna ska fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet samt tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. Dessutom inkom under år 2023 en begäran från Skolverket gällande att regionen ska beskriva det regionala behovet av utbildade inom samtliga gymnasiala utbildningar på både kort och lång sikt.

## 1.4 Förflyttning i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin på regional nivå

Genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin är ett omfattande arbete. I princip allt arbete som verksamhetsområdet hållbar regional utveckling gör kan sägas vara genomförande av RUS och mycket arbete drivs också av länets aktörer för att driva mot RUS:ens mål i länet. Dessa delar inom RUS:en rapporteras ofta var och en för sig. Nedan beskrivs i stället det arbete som har gjorts för att skapa en gemensam riktning och sammanhållning, i syfte att skapa gemensamma förutsättningar för att de enskilda delarna effektivt ska kunna bidra till helheten. Detta samordnande arbete har under året handlat om extern förankring i länet och om att utveckla hanteringen av regionala medel.

### 1.4.1 Förankring i länet

Under 2023 besökte Region Sörmland samtliga av länets kommunledningar. Mötena syftade till att klargöra i vilken utsträckning kommunerna ser att den regionala utvecklingsstrategin bidrar till kraftsamling och riktning för länet. Dessutom gav dialogerna en chans att identifiera vilka hinder och möjligheter som kommunerna ser när det kommer till det arbete som sker inom regional utveckling. Samtalen handlade även om att undersöka hur väl de prioriterade inriktningarna överensstämmer med kommunernas egna inriktningar.

Kommunerna beskriver i samtalen att RUS har potential att bli ett stöd, något att luta sig mot genom att tillsammans definiera frågor att kraftsamla kring. De fem prioriterade

inriktningarna i Sörmlands RUS stämmer väl överens med kommunernas lokala prioriterade inriktningar. De lokala planerna och strategierna för kommunerna hänvisar väldigt sällan till RUS, med undantag för översiktsplanerna som har det regionala utvecklingsperspektivet med som en naturlig del av planstrukturen. Trots detta återfinns flera delar av RUS i kommunernas ordinarie linjearbete. Ett exempel som alla kommuner beskriver är vikten av systemsyn, förvaltningsövergripande samverkan samt en strävan efter att åstadkomma en hållbar utveckling för kommunen och dess invånare. De mindre kommunerna betonar styrkan i den lilla kommunens närhet till olika funktioner och korta beslutsvägar som skapar både systemsyn och framdrift. Många ställer sig frågan: Invånarna i länet ser inte kommungränserna i sin vardag så varför har vi inom offentlig förvaltning en tendens att göra det?

Under år 2023 startade Region Sörmland upp ett regionalt utvecklingsforum. En extern mötesplats där länets aktörer tillsammans möts över organisations- och verksamhetsgränser. Syftet med forumet är att skapa en arena för lärande och samverkan. Forumet kommer fortsättningsvis att genomföras som en del i årshjulet för det regionala utvecklingsarbetet.

Flera av kommunerna uppger i dialogen med Region Sörmland att aktörerna i Sörmland kan bli betydligt bättre på att lära av varandra inom alla verksamhetsområden, till exempel genom erfarenhetsutbyten. Det lyfts också att Region Sörmlands statistik, kunskapsunderlag och rapporter uppskattas men att de kan nyttjas ännu mer i kommunernas verksamhetsplaneringsprocesser. Det finns en stor vilja att arbeta kunskapsbaserat men strukturerna för detta saknas. Sörmland är ett diversifierat län där förutsättningarna ser väldigt annorlunda ut i till exempel Nyköping och i Flen. Här kan Region Sörmland bli ännu bättre på att synliggöra skillnaderna och främst de mindre kommunernas specifika utmaningar.

Alla kommuner lyfter på olika sätt Region Sörmlands olika nätverk som uppskattade mötesforum och arenor för regional samverkan. Styrkan i regional samverkan är att tillsammans arbeta för att bli en stark och samlad röst mot nationell nivå. Genom att samverka över kommungränserna går det att samskapa fram nya lösningar och testa nya arbetssätt och därmed bli mer resurseffektiva. Något som är nödvändigt för att vi ska kunna lösa de komplexa samhällsutmaningarna som länet står inför.

Bedömning:

- RUS uppföljningen bedömer att utgångspunkter i det regionala arbetet är väl förankrade samt att regionens aktörer ser nyttan i att samverka kring gemensamma utmaningar. Framåt behöver en kollektiv kraftsamling göras för att hitta strukturer för gemensamt lärande.

#### 1.4.2 Regionala utvecklingsmedel

En central del av genomförandet av RUS ligger inom ansvarsområdet för att säkerställa att de regionala utvecklingsmedlen används där de gör mest nytta och ger störst effekt. Kommunerna lyfter Region Sörmlands roll som viktig när det gäller strategiskt arbete och finansiering av strategiskt arbete. Med Region Sörmland som kapacitetsbyggare kan kommunerna satsa på insatser som verkligen behövs. Här lyfts bland annat EU-projekt och Region Sörmlands omvärldsbevakning av externa medel som särskilt värdefull.

Under år 2023 har Region Sörmland utvecklat arbetet med de statliga regionala utvecklingsmedlen (anslag 1:1) inom Budgetpropositionens utgiftsområde 19 Regional utveckling. I december 2023 fattade Regionala utvecklingsnämnden beslut om Region Sörmlands hantering av anslag 1:1 statliga regionala utvecklingsmedel. Syftet är att säkerställa en ändamålsenlig hantering av 1:1-medlen samt fastställa styrande principer och bedömningskriterier vid finansiering. Dokumentet tydliggör att regionala utvecklingsprojekt ska bidra till att uppnå den regionala utvecklingsstrategins mål och ligga i linje med dess förhållningssätt och prioriterade inriktningar. Det tydliggör också att projekt ska bidra till en hållbar utveckling utifrån en helhetsbedömning av perspektiven ekonomi, miljö, integration och jämställdhet. Region Sörmland tar nu fram ett nytt arbetssätt för beredning och beslut av anslag 1:1. Det nya arbetssättet kommer att öka styrningen mot hållbarhet och skapa en struktur för uppföljning av insatser. Förhoppningen är att det nya arbetssättet ska bidra till ökad kapacitet hos regionens aktörer för att söka medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden, ERUF såväl som Europeiska socialfonden (ESF+).

Region Sörmland har under året också arbetat med att stärka kompetens och kännedom om de olika EU-fonderna med dess olika villkor hos länets aktörer. Ambitionen är här att med bättre kunskap och etablerade nätverk ska regionens aktörer kunna hämta hem



mer medel från EU:s strukturfonder till Sörmland. Strukturfondspartnerskapet östra Mellansverige (ÖMS) är en viktig plattform i detta sammanhang. Genom att kraftsamla och bygga kapacitet över aktörs- och administrativa gränser gynnas även länets aktörer. Samarbetet utvecklas kontinuerligt och har under året stärkts ytterligare genom omvärldsbevakning och gemensamt påverkansarbete via regionernas kontor i Bryssel.

Ett identifierat styrkeområde i Sörmland är det väl utvecklade systemet för mobilisering av aktörer inom ESF+ del A2 Öka möjligheten till ett inkluderande arbetsliv för personer som behöver komma in på arbetsmarknaden. Europeiska socialfonden utgör delfinansiering för en stor del av projektverksamhet i länet som handlar om att stärka individers etablering på arbetsmarknaden. I senaste utlysningssomgången hos ESF+ var 6 av 12 ansökningar från Sörmland och under år 2023 har projekt i länet fått beviljat 93 miljoner kronor till sammanlagt åtta olika projekt.

Däremot finns det i länet utmaningar kring mobiliseringen av aktörer inom ESF+ programmets del A1 som möjliggör kompetensutvecklingsinsatser för yrkesverksamma. Svårigheterna består främst i att det finns tydliga krav från ESF-rådet för att arbetsgivare ska kunna vara aktuella för insatserna och här har inte sörmländska arbetsgivare kapacitet att ansöka och driva projekt. Ytterligare en svårighet är att aktörer som tar en samordnande och drivande roll runt företagen är få eller saknar helt kapacitet. Av liknande anledningar finns det behov av att främja aktörernas kapacitet i det företagsfrämjande systemet i Sörmland. Genom strukturfondspartnerskapet ÖMS främjas samverkan och därmed kapacitetsbyggande över regiongränser vilket även gynnar aktörer med mer begränsade resurser.

Bedömning:

- Det bedöms finnas behov av en kraftsamling för att stärka mobiliseringen och kapaciteten hos aktörer inom ERUF samt inom ESF+.

## 1.5 Samlade bedömningar

I arbetet med den här rapporten har medarbetare på Region Sörmland reflekterat i grupp över genomförda insatser och förflyttningar i länet. Detta är ett led i att utforska metoder för att mer sammanhållet lära av det som görs för att peka ut en riktning framåt.

Förslagen som nämns i rapporten bör ses framför allt som bedömningar kring vilka steg Region Sörmland, som regionalt utvecklingsansvarig aktör, bör ta framåt. För övriga aktörer är bedömningarna förhoppningsvis intressanta då de ger en bild av hur Region Sörmland ser på det regionala utvecklingsarbetet framåt. Dessa bedömningar utgör inte en heltäckande bild av alla bedömningar som Region Sörmland, i rollen som regionalt utvecklingsansvarig aktör, har gjort under tidsperioden eller av de bedömningar som kommer att göras. Men de kan ge fingervisningar om hur årets arbete kan ge lärdomar för kommande år. Dessa insikter, tillsammans med befintliga styrdokument och handlingsplaner, ska förhoppningsvis bidra till ett mer effektivt genomförande av den regionala utvecklingspolitiken.

Utvecklingen i Sörmland bedöms som blandad. I vissa avseenden, exempelvis när det gäller utsläppsintensitet går det att se en långsamt positiv trend. I en del andra avseenden, som exempelvis gällande nettoinflytt till länet, går det att se trendbrott som än så länge är svåra att avgöra vad de kommer att innebära på lång sikt. I ytterligare andra avseenden finns det skäl att oroas över hur de kan utvecklas över tid. Det går till exempel att se en minskad tillit bland unga och en ökande otrygghet bland de unga i det egna bostadsområdet kvälls- och nattetid.

I de reflektionssamtal som har hållits internt i verksamhetsområdet Hållbar regional utveckling har det gått att se att det regionala utvecklingsarbetet har varit väldigt omfattande och riktat mot flera olika utmaningsområden inom alla de prioriterade inriktningarna. Samtidigt gör omvärldshändelser att nya utmaningar uppkommer. Det medför att det kan vara svårt att veta hur dessa utmaningar ska tacklas ur ett regionalt perspektiv. Både frågan om civil beredskap och brottsförebyggande arbete har lyfts under året som frågor där vi behöver utforska hur de kan tas om hand inom det regionala utvecklingsuppdraget, om de ska det.

Det är svårt att bedöma resultat av det arbete som många gånger handlar om att stärka samverkan. Ett antal förflyttningar hos länets aktörer kan dock beskrivas. Det handlar bland annat om att näringslivet bedöms ta en tydligare roll för att bidra till kompetensförsörjning och om en utarbetad struktur för samverkan med civilsamhället. Inom områdena attraktiva miljöer och barn uppväxtvillkor bedöms steg för ökad tvärspektoriell samverkan ha tagits.

Den här rapporten landar i ett antal bedömningar kring utvecklingsområden inom det regionala utvecklingsarbetet. Ett av dessa förslag handlar också om att utveckla strukturer för inom- och mellanorganisatoriskt lärande i länet. Om detta genomföra är förutsättningarna goda för att när den här rapporten skrivs 2025 kan vi ännu tydligare slå fast vilka kraftsamlingar som blir viktiga för en hållbar utveckling i Sörmland.

Nedan har rapportens föreslagna bedömningar grupperats för att enklare tydliggöra de bedömningarna om vad som bör prioriteras de närmaste åren.

- Det finns ett antal utvecklingsområden i länet när det kommer till samordning av det regionala utvecklingsarbetet. Det handlar dels om ett behov av gemensamt lärande, dels om förbättrade metoder för att mäta förflyttning och del en förbättrad mobilisering av aktörer för att kunna söka utlysta pengar från exempelvis regionalfonderna.
- Bedömningen är att frågor som trygghet, barns uppväxtvillkor, skolnärvaro och transporteffektivitet är särskilt viktiga att fortsätta utveckla ur ett systemperspektiv.
- Bedömningen är att många frågor kräver samverkan av flera aktörer för att skapa framdrift. Vilka dessa aktörer är beror på frågans system. Till exempel lyfts samverkan med näringsliv och akademi som viktiga inom arbetet med hållbart resande, och samverkan med närliggande regioner som viktigt inom innovationsarbetet. Inom kompetensförsörjningsfrågan lyfts att det är viktigt med samling och att alla aktörer drar åt samma håll.
- Bedömningen är att den utarbetade samverkan med civilsamhället bör kunna användas för att exempelvis utveckla arbetet med inkluderande kompetensförsörjning och hållbart resande.
- Bedömningen är att jämställdhetsstrategin för länet bör användas för att förstärka jämställdhetsperspektivet i RUS:en men också som en konkret hävstång för att möta komplexa samhällsutmaningar.
- Bedömningen är att RUS:ens ekologiska ram är abstrakt och att det finns ett behov av att på ett tydligare sätt redogöra för hur Sörmland ska skapa utveckling inom ekologins ramar.
- Bedömningen är också att omvärldstrycket gör att aktörer behöver skynda på takten i omställningsarbetet. Länets mindre företag behöver få utökat stöd för att

kunna möta de hållbarhetskrav som åläggs dem. Dessutom behövs ett fortsatt fokus på eleffektbrist och överföringskapacitetsbrist i takt med att samhället elektrifieras.

## 1.6 Referenser

Kronofogdemyndigheten (2024): [Statistik om antal skuldsatta | Kronofogden](#)

Länsstyrelsen i Södermanlands län (2023): [Årlig uppföljning av de regionala miljömålen | Länsstyrelsen Södermanland \(lansstyrelsen.se\)](#)

Länsstyrelsen i Södermanlands län (2024): ”Läget i länet – De nationella målens utveckling i Södermanlands län.”

SKR (2020): "Medskapande omställningsarbete - backcastingexpeditioner för Agenda2030".

Regeringen (2021): Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Skr. 2020/21:133

Region Sörmland (2021): ”Distansarbetets omfattning och konsekvenser”

Region Sörmland (2024): [”Kunskapsöversikt – konsekvenser av att växa upp i ekonomisk utsatthet”](#)

Naturvårdsverket (2024); <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/utslappshandel/ets2/>